

Geloof, Hoop

Geloof, hoop en liefde. En doofheid. Dat is de rode draad in de levens van Betsy Katsman en haar dochter Yvette. Een verhaal waarin de doofheid geen gebrek is maar een cultuur met een eigen taal. En een verhaal vol familieliefde en vertrouwen in God, ook en juist als de wanhoop nabij was.

Betsy: “Hoe ik mijzelf moet beschrijven?” Even nadenkend: “Het eerste wat in mij opkomt is Doof. Met een hoofdletter. Doofheid bepaalt mijn identiteit, ik ben er trots op en ervaar het niet als een last. Ik voel me thuis in de dovenwereld. Ik ben niet doof geboren en

Ik wilde, als horend kind van dove ouders, in mijn puberteit liever in de dovenwereld leven.

kan met een horende communiceren omdat ik kan spreken en nog iets kan opvangen. Maar in een grote groep is dat te moeilijk. Vroeger trok

ik me daarom snel op mijzelf terug met een boek. Daar kwam later wel verandering in, vooral door de schoonmoeder van mijn zus, die betrok mij welbewust bij de gesprekken. Maar bij horenden moet ik wel op mijn tenen lopen, onder doven kan ik mijzelf

Naam: Yvette van Beugen-Katsman

Getrouwd met: Matthew

Leeftijd: 40 Jaar

Zonen/dochters, hun leeftijd: Jeremy 15, Joël 12, Joshua 8, Jason 5

Opleiding: Hogeschool Utrecht Tolk Nederlandse Gebarentaal

Huidig beroep/bezigheden: Tolk Nederlandse Gebarentaal, moeder

Hobby('s): Lezen, naaien (freubelen met stofjes)

o p e n L i e f d e ... en D o o f h e i d

Tekst: Jellie Kiefte-Boersema

zijn”. Betsy en haar eveneens dove echtgenoot (die sociale dienstverlening had gestudeerd) hebben hun levenservaring, opleiding en doofheid optimaal benut door jarenlang dove pleegkinderen op te vangen in de weekenden. Betsy werkte als lerares gebarentaal. Zelf grotendeels in pleeggezinnen opgegroeid wist ze hoe nodig het was dat er dove pleegouders beschikbaar zouden zijn. Later werd hun huis het eerste officiële gezinshuis in Nederland voor dove kinderen, in Zoetermeer. “Er was vaak sprake van een combinatie van doofheid, gedragsproblemen en een moeilijke gezinssituatie bij die kinderen. Met één pleegdochter hebben we nog altijd nauw contact en met de anderen af en toe”.

Twee culturen, één familie

Yvette, de 40-jarige dochter van Betsy is gebarentolk bij het gesprek. Als horende

Gebarentaal was not done: de kinderen moesten maar leren liplezen.

dochter van een doof echtpaar zijn haar ervaringen te vergelijken met die van tweedegeneratie allochtone kinderen, aangezien ze in twee culturen en met twee talen is opgegroeid. Yvette : “Ik heb er lang moeite mee gehad om voor mijzelf uit te maken waar ik bij wilde horen. Ik wilde, als horend kind van dove ouders, in mijn puberteit liever in de dovenwereld leven. Maar ik koos toch voor de horende wereld. Ik trouwde en kreeg kinderen. Toen onze derde zoon ernstig ziek werd, vroeg ik mij weer af: waar wil ik bij horen, wie ben ik. Ik ben nu gediplomeerd gebarentolk. Gebarentaal is mijn beroep maar het functioneert voor mijn gevoel ook als een brug voor mijzelf tussen de wereld van doven en horenden”. Yvette merkte hoe belangrijk haar familie was toen zij, hoogzwanger van de vierde zoon, te horen kreeg dat hun derde zootje leukemie had en chemotherapie moest on-

Naam: Betsy Katsman-Bierman

Getrouwd met: Hans

Leeftijd: 67 jaar

Zonen/dochters, hun leeftijd: Yvette 40, Jelle 36

Opleiding: UFO (uitgebreid doven onderwijs)

Huidig beroep/bezigheden: voorzitter van cliëntenraad Gelderhorst, contactpersoon van koersbal, oppassen kleinkinderen

Hobby('s): Lezen, creatief bezig zijn

dergaan. Terugkijkend op dat jaar verbazen moeder en dochter zich erover hoe emotionele hoogte- en dieptepunten elkaar in hoog tempo kunnen opvolgen in het leven. De dankbaarheid voor alle steun die ze ontvingen heeft de boventoon in hun verhaal: steun door het geloof in God, de vele gebeden van de mensen om hen heen als Yvette in haar wanhoop soms niet meer kon bidden, steun en liefde van elkaar als familie. Terwijl zij her-

*Het huidige goede
haar broer en twee
dankzij de mobiele*

stelde van de keizersnee bij de geboorte van haar jongste, sliep Betsy bij haar zieke kleinzoon die zijn eerste chemotherapie kreeg. Opa Hans was ondertussen 's nachts bij de andere kleinkinderen als de jonge vader nachtdienst had voor zijn werk. Jelle, broer van Yvette, sprong ook bij in het gezin en hielp Hans. Gelukkig is het jongetje nu "schoon" verklaard van leukemie. Voor Yvette betekende deze periode wel dat zij haar werk als oppasmoeder en zelfstandige moest opgeven. Dat besluit had financiële consequenties voor het gezin. "In die periode hebben we geleerd om met weinig rond te komen en bij de dag te leven in het vertrouwen dat God zal voorzien. En dat gebeurde. We kregen hulp en geld van mensen om ons heen".

Het gezin Katsman wist wat ziekte was. Bij Hans, de echtgenoot van Betsy en vanaf zijn geboorte doof, werd in de loop der jaren duidelijk dat hij een tumor aan de hypofyse had. Hij werd eraan behandeld maar de ziekte had wel gevolgen: zijn oogzenuwen raakten beschadigd en daardoor raakte hij aan een oog blind en ziet hij maar voor de helft met het andere oog. Daarbij was het korte termijn geheugen verslechterd en ook bleek sprake van karakterverandering. Toen zijn kleinzoon nog maar juist genezen was verklaard bleek dat bij hem de tumor teruggekomen was en moest hij weer het proces van bestralingen in. Het gaat nu goed al kan hij niet lang alleen zijn. In dat veelbewogen jaar trouwde ook zoon Jelle. Twee weken na de bruiloft overleed de moeder van Hans: Marie.

Marie

Zowel Betsy als Yvette noemen deze vrouw als voorbeeld. Betsy: "Zij was mijn voorbeeld als het ging om zorgen voor, klaarstaan voor de ander en liefde geven. Niet dat ze zo knuffelig was, maar ze waardeerde je, ze wist mensen zelfvertrouwen te geven. Maar stilzitten kon ze niet, dat kwam omdat ze al van jongsaf aan hard moest werken. Ze was een heel intelligente vrouw maar in die tijd ging je op je twaalfde van school en bij iemand in de huishouding werken." Yvette:

e contact met zussen is vooral telefonie.

“Mijn moeder is mijn voorbeeld: zij was een grote steun en toeverlaat en staat altijd voor ons klaar. Oma was een voorbeeld voor ons allebei in het geloof als het leven moeilijk is.” Het gezin van Marie telde zes kinderen waaronder twee dove zoons. In die tijd werd de ouders geen begeleiding aangeboden, laat staan gebarentaal. Gebarentaal was not done: de kinderen moesten maar leren liplezen. Er waren doveninstituten die strenge straffen uitdeelden als de dove leerlingen onderling gebarentaal gebruikten. Maar Marie wilde met al haar kinderen kunnen communiceren en leerde zelf zo goed en zo kwaad als het ging gebaren van een meisje dat gebarentaal kende. Dat een mens nooit te oud is om te leren bewees (groot-)moeder Marie. Na haar 65ste, met inmiddels ook twee dove schoondochters erbij, ging Marie een officiële cursus gebarentaal volgen, een typediploma halen en Engels leren. Ze overleed toen ze 93 jaar was.

Betsy, vanwege haar toenemende doofheid vooral opgegroeid in pleeggezinnen omdat de dovenschool te ver weg was van het ouderlijk huis, was niet gewend aan een hecht gezinsleven. Dat leerde ze feitelijk van haar schoonmoeder. Haar moeder overleed jong en haar vader was lang niet in beeld. Het huidige goede contact met haar broer en twee zussen is vooral dankzij de mobiele telefonie: er wordt veel naar elkaar ge-smst. Betsy: “Ik heb mijn jongste zus elf jaar niet gezien, zo ging dat. Ik woonde immers in Groningen, de rest van het gezin in Enschede en ik hoorde er letterlijk niet van”. Nu, jaren later, verneemt Betsy nog verhalen van hen uit die periode. Betsy vooral naar pleeggezinnen gestuurd omdat ze wel goed kon spreken. Er werd haar niet gevraagd of zij soms, zoals sommige klasgenootjes, in het internaat wilde blijven wonen. Ze heeft wel goede herinneringen aan de pleeggezinnen.

We zijn er en mogen er zijn

Betsy heeft in haar leven bijna iedere hoek van Nederland leren kennen. Enschede, Groningen, Epe, Beekbergen, Amsterdam, Haarlem, Goes, Wolvaardsdijk, Hendrik Ido Ambacht, Zoetermeer en nu al weer zo’n zeven jaar in Ede, in een appartement van de Gelderhorst (centrum voor oudere doven). Betsy is nu actief als lid van de cliëntenraad van de Gelderhorst. Wat ze graag veranderd zou willen zien in Ede? “Dat er meer participatie is van de doven in de horende wereld met behoud van onze eigen cultuur. Er is een grote populatie aan doven in Ede. Voor de buitenwereld is de Gelderhorst een afgesloten geheel, daar is niet veel aan te veranderen. Maar we zouden activiteiten gezamenlijk kunnen doen en zo van elkaar leren en uitwisselen, ik zou bijvoorbeeld wel ervaringen willen delen met andere cliëntenraden. Zo kunnen we wel laten zien dat we er zijn en dat we er mogen zijn”. Yvette vult aan: “Als dove is het niet mogelijk om je aan de horende maatschappij aan te passen. Maar de horende maatschappij kan wel dichterbij de dovenwereld komen door gezamenlijk ideeën, gedachten en ervaringen uit te wisselen”.

*“We zouden activiteiten
gezamenlijk kunnen doen
en zo van elkaar leren en
uitwisselen.”*